

*Szolnoki Tudományos Közlemények XII.
Szolnok, 2008.*

Dr. VÁRHELYI TAMÁS¹

INNOVATÍV TURISZIKAI TUDÁSKÖZPONT ALAPÍTÁSA: A VILÁG TRENDJEI, ÉS A RÉGIÓ LEHETŐSÉGEI

A TURIZMUS JELENTŐSÉGE ÉS HELYZETE

A turizmus korunk egyik legfontosabb, legnagyobb jövedelmet termelő iparága. A turizmus azonban e mellett ma már sok tekintetben multidiszciplináris ágazat, ahol egyes különálló iparágaknak meghatározó szerep jut – akár mint a turizmus-ipar beszállítói, kritikus sikertényezői, akár mint a turizmus egyes trendjei révén piaci lehetőséghez jutó iparágai. Előbbire az informatika, a marketing, a kreatív- és design-ipar, az utóbbira a gyógyszeripar és az építőipar jó példa.

A Szolnoki Főiskola keretében elkezdett kutatások alapján a legfontosabb világtrendnek a természetesség, a hagyományos agrártermékek felértékelődése, az egészségturizmus, a korszerű értelemben vett egészségesség, valamint a komplexitás, a hagyományos iparági kereteken történő túlterjeszkedés tekinthető. Ezekkel összefüggésben az országnak, de különösen a régióknak vannak számottevő adottságai: európai viszonylatban érintetlennek tekinthető területek (pl. a Tisza, pusztai területek), jó minőségű gyümölcsök és agrártermékek, kiváló gyógyvizek, fejlett egészségügyi és gyógyszeripari háttér, jelentős informatikai potenciál. Ha ezeket az adottságokat innovatív módon, komplexen kezeljük, akkor a hagyományos turisztikai sikerek mellett lehetséges lenne exportképes termékcsaládok sikerre vitelére is.

Azt hihetnénk, hogy Magyarország hagyományai és különleges gyógyvizei révén az egészségturizmusban a világ élvonalába tartozik. Valójában az iparági bevételek alapján csak a középmézőnybe tartozunk, és az új tendenciákban, az exportban gyakorlatilag nem veszünk részt. Dollárban mérve is milliárdos forgalmú (azaz a teljes hazai spa-iparnál nagyobb bevételű) cégek nőttek fel pl. a spa-termékfejlesztés révén, ahol a kezeléseket tervezik, a hozzájuk szükséges termékeket gyártják, tanácsot adnak a teljes spa-részleg felépítéséhez, berendezéséhez, működtetéséhez. Reális veszély, hogy a közép-európai hagyományok ellenére amerikai és

---

¹ PhD, Szolnoki Főiskola

nyugat-európai cégek fogják ezt a tudást és termékcsaládot hozzánk és a környező országokba exportálni, ahelyett, hogy a hazai cégek részesednének a világtrendhez köthető haszonból.

Ezen a következők segítségével lehetne változtatni:

- Innovatív turisztikai tudásközpont megalapítása
- A világtrendek megértése, benchmarking, stratégiák és cselekvési tervek készítése
- A trendekbe illő hagyományok, adottságok azonosítása, majd szervezett innováció révén ezekre alapozott modern termékfejlesztés
- Az innovációra képes, abban érdekelt multidiszciplináris szereplők összefogása
- Turizmus termékfejlesztési klaszter alakítása, közös fejlesztések és piacra lépés

A NEMZETKÖZI TRENDEK

A turizmus terén a fejlődési tendenciák alapján az egészségturizmus tekinthető a legfontosabb szegmensnek. Az egészségturizmusnak, angol terminológiával a spa iparágnak az egészségesre, az életmódra, illetve az ezekkel összefüggő termékekre gyakorolt hatása miatt a turizmuson túlmutató jelentősége is van. A modern értelemben vett turizmus is a magashegyi szanatóriumok és a fürdővárosok látogatásának divatjával vette kezdetét. A fürdővárosok terén sok szempontból az Osztrák-Magyar Monarchia piacvezető volt. Abban az időben ezek a kúrák több betegség, a gyomor-bél panaszok, a mozgásszervi sérülések, valamint a reuma esetén leghatékonyabb gyógymódjának számítottak. A XX. században a tömegturizmus megjelenésével az egészségturizmus folyamatos fejlődése ellenére egy időre vesztett részesedéséből, de mára gyakorlatilag visszanyerte turizmuson belüli vezető szerepét. Ennek oka, hogy az elmúlt évtizedekben egyre inkább értékévé vált az egészség, a test és a lélek jó karban tartása. Emellett világtrendként megfigyelhető, hogy elsődleges térhódításán túl az egészségturizmus összekapcsolódik más turizmus-formákkal is, így a sí-turizmussal, a golfbal, a konferencia-turizmussal.

Európában a hagyományos gyógyfürdők nemzetközi trendekhez történő igazodása figyelhető meg, ami Magyarország számára jól hasznosítható minta lehet. Erre példa Bad Gastein, Európa egyik leghíresebb fürdővárosa. A modern, a város hírnevéhez méltó központi fürdőből gyönyörű az alpesi körpanoráma. Nemrég átépítették, és ma már Felthentherme-nek (Sziklafürdő) hívják. Az új név (korábban egyszerűen „Kur- und Vital Zentrum”-ként emlegették) kifejezi az új trendeket is: a fürdő teljes mértékben igazodik a wellness világtrendjéhez, látványként is különleges, de emellett igyekszik megtartani valamit a helyre jellemző gyógyfürdő-hagyományokból is, a wellness élményelemeket minél diszkrétebben elválasztva a fürdő fő részeitől. Így legjellegzetesebb részében, a Ruhethermében gyakorlatilag nincs wellness elem, csak a terem végi sarkokban egy víz alatti vízszöglet-masszázs. Az egész különlegessége a látvány: úgy tűnik, hogy a tér sziklából van kifaragva, és a zöld megvilágítás miatt úgy érezzük, hogy a természetben vagyunk.

2008 májusában került megrendezésre New Yorkban a Global Spa Summit elnevezésű fórum, amely a Davosban évente tartott Világgazdasági Fórum mintájára szerveződött, és – meghívás alapján - az iparág döntéshozóit, a trendek kutatóit és alakítóit, az iparágban tevékenykedő cégek vezetőit gyűjtötte össze közös gondolkodásra a Spa-világ jövőjéről és a gazdaságra gyakorolt hatásáról. A találkozón a globális egészségturizmus-trendek elemzése mellett régióként is megtárgyalásra kerültek a jellegzetességek. Ki kell emelni, hogy a három fő régió, Európa, Amerika és Ázsia nem pontosan ugyanazt érti a spa-fogalom alatt. Amíg Európában a víz megléte elengedhetetlen, Ázsiában a kezelések a fontosak, a legtagább értelmezés Amerikára jellemző, ahol spa életstílusról, lakberendezésről, egészséges termécsomagokról is szól. A spa-hoz kapcsolódó turizmus, illetve hotelek mellett egyre jelentősebb az ingatlanipar, a kiegészítő iparágak közül a beauty – wellness gyógyszeripar, valamint az egészséges táplálkozást kiszolgáló élelmiszeripari szegmens. A Turisztikai Tudásközpont célul tűzi ki, hogy megalapozza a fentiekhez hasonló exportképes termékek fejlesztését. Ennek egy nyilvánvaló eleme a magyar bio-gyümölcsökön alapuló spa termék- és szolgáltatáscsalád kifejlesztése.

A Szolnoki Főiskola a szerző révén képviseltette magát a Global Spa Summit-on, amelyen ismertetésre került az iparági szegmens kutatással becsült mérete (255 milliárd USD), valamint fejlődésének legfontosabb trendjei. Az ott hallottak további hazai kutatások alapjául is szolgálnak.

A RÉGIÓ LEHETŐSÉGEI

A régió turisztikai stratégiája² szerint a legfontosabb turizmus ág az egészségturizmus. Emellett kiemelt jelentősége lehet az érintetlen területekre irányuló turizmusfajtáknak, elsősorban az öko-turizmusnak és a vízi-turizmusnak.

Az egészségturizmus a Kárpát-medence legtöbb régiója számára a legfontosabb típusa a turizmusnak. Ennek oka az iparági trendek, növekvő kereslet mellett a gazdag hagyományokban és a kiváló adottságokban gyökerezik. Számításba kell venni azt is, hogy nemzetközileg ezen a téren e régiók többsége versenyképesebb, mint más turizmuságak vonatkozásában.

Magyarországon Hajdúszoboszló Európa egyik legnagyobb fürdője, kiemelkedően sikeres, az országban a legtöbb látogatóval. Emellett Debrecen, Cserkeszőlő, Beregfürdő, illetve a

---

² A stratégiát a Szolnoki Főiskola irányításával a régió vezető szakértői készítették 2006-ban, a Magyar Turizmus Zrt. megbízásából. A projekt vezetője dr. Könyves Erika volt, az egészségturisztikai részeket dr. Várhelyi Tamás készítette.

Dél-alföldi Régióban, de Szolnokhoz közel található Gyula és Gyopárosfürdő is kifejezetten jelentős. Gyulán például világviszonylatban is attrakciónak számító különleges fedett fürdőt terveznek, amiben összegyűjtik a világon található legjellegzetesebb fürdőkultúrákat, a török és arab hammamoktól a japán onsen-ekig és a Közép-Amerikai vulkánfürdőig. A gyulai Kisökrjárás területén tervezett komplex fejlesztés keretében a terület turisztikailag legjelentősebb tematikus fürdőjeként felépülhet az ún. „Világfürdő”³, amely a világ néhány jellegzetes fürdőjéből hoz létre egy – döntően fedett - fürdő parkot. A különböző stílusú fürdők egymástól elválasztva, modulárisan, mégis átjárható módon kerülnének megépítésre. Egy-egy fürdőmodulhoz az adott országra jellemző gasztronómiai kínálat is megjelenne – segítve az élménynövelést és támogatva a létesítmény gazdaságos üzemeltetését is. A Világfürdőbe tervezett tradicionális fürdőegységek általában kis terület-igényűek, ugyanakkor néhány nemzeti jellegzetességgel, építészeti elemmel, design-nal, szolgáltatással jól azonosíthatóak. Ennek a fejlesztésnek az innovációs tartalma jó példa lehet Szolnok és a régió számára is: csak nemzetközileg is újszerűnek, de a nemzetközi trendeknek megfelelő létesítmények lehetnek sikeresek. Ilyen irányba célszerű átervezni a mostanáig kiemelt projektként nem támogatott „Tisza Fővárosa” fejlesztési koncepciót is, a Tisza lehetőségeinek fokozottabb kihasználásával. Az említett észak-alföldi fürdők is jelentős fejlesztések előtt állnak. Elsősorban a fedett fürdők létesítésétől várhatjuk, hogy csökkenjen a szezonális, és ennek révén a vállalkozóknak is megérje jó minőségű szállodákat építeni a fürdők mellé.

A régió országon belüli fejletlensége a Spa-világban előny is lehet, hiszen a kevésbé iparosodott környezet jobban illik a wellness szempontjából fontos természetességhez, eredményesebb és hitelesebb biogazdálkodást tesz lehetővé. Több tere van a jól kapcsolódó, nagy területigényű turisztikai szolgáltatás-fejlesztéseknek is: elsősorban a golfturizmus és a lovasturizmus fejlődésére célszerű stratégiát készíteni. Emellett meg kell említeni a bor-pálinka, illetve gasztronómiai turizmus fontosságát. A Szolnoki Főiskola profilja révén elsősorban a gasztronómia terén segítheti a régió vállalkozásait, emellett azonban a komplex fejlesztések terén is szakmai kezdeményezőként léphet fel. Erre példa a Tisza felső szakaszára tervezett fejlesztés. Ennek lényege a természeti és kulturális turizmus együttes, komplex fejlesztése a Tákost, Csarodát, Tarpát, Tivadart, Szatmárcsekét és Túristvándit magában foglaló, két kistérséget is érintő területen. Ez a terület a javaslatok szerint a Tisza-Túr Vendégváró Vidék (TTVV) márkanévvel kapja. Célja a TTTVV településeinek attrakciófejlesztés, közszolgáltatást nyújtó fejlesztések, közös arculat kialakítása, márka-desztináció kialakítása, piacra jutás elősegítése.

A koncepció lényege az adottságoknak megfelelő helyi fejlesztések mellett egy központi, térségi látogatóközpont létesítése, amely az online világban segít a vidékre hozni, helyben pedig segít orientálni a vendégeket. Ennek funkciói: információs és foglalási központ, gyűjtemények bemutatására alkalmas többfunkciós kiállítótér, vendégfogadó terület, kapcsolódó kávézóval, intézményi biobolttal. Elméletileg a látogatóközpontnak a legfontosabb funkciója Tarpa és a térség bemutatása, valamint turisztikai szolgáltatások nyújtása és ajánlása. Ezek a szolgáltatások elsősorban program-szervezésből, szolgáltatók ajánlásából és szállás-szervezésből állnak. Javaslatunk szerint helyi szálláshely-fejlesztés helyett ez a központ lenne a térség szállásfoglalási központja, ami révén a térség összes települése profitálna a látogatóközpont létéből. Így a térségben a jellegzetes szállásforma a falusi turizmus maradna, de korszerű, online rendszer és

---

³ A koncepciót eredetileg a PEA II. keretében az Optronet Bt. által 2005-ben készült megvalósíthatósági tanulmány tartalmazza – projektvezető dr. Várhelyi Tamás

hozzaértő személyzet által megtámogatva. A látogatóközpont a bemutató és a szolgáltató funkciók mellett a harmadik fő funkciója a helyi, elsősorban gyümölcs alapú termékek értékesítése. Az attrakcióként is felfogható bolt, biobolt mellett vagy a központban, vagy mellette szükség van egy színvonalas vendéglátóipari egységre, aminek a fő profilja szintén a helyi termékekből készült ételek, italok lehetnek. A vízi-turizmus központja Tivadar lehet, és a tutajozás újraélesztése is szerepelhet a kínálat elemei között.

A SZOLNOKI FŐISKOLA A RÉGIÓ FEJLŐDÉSÉÉRT: TUDÁSKÖZPONT, KLASZTER

A Szolnoki Főiskola az ország legrégebbi turizmus képzőhelyei közé tartozik. A jelenlegi vezetés fontos törekvése, hogy az oktatás mellett a turizmus olyan neves kutató műhelyévé váljon, amely hathatósan segíthet Magyarországnak visszaszerezni egykori piaci pozícióit. Látni kell, hogy a világ sok tekintetben elhúzott mellettünk, de tradícióink, adottságaink révén van esély a fejlődésre. Ehhez a fejlesztések mainál jóval komolyabb megalapozására, fókuszálására lenne szükség. Ezért is alapította a Szolnoki Főiskola a Regionális Turisztikai Tudásközpontot. Ez az ország első turisztikai profilú tudásközpontja. Éppen ezért számos országos, illetve nemzetközi szinten is jegyzett szakember jelezte, hogy szaktanácsadóként szívesen segít a munkában, és a turizmusért felelős miniszter is kifejezte együttműködési szándékát. A Szolnoki Főiskola gazdasági profilja miatt többek között a marketing, kereskedelem, külgazdaság területei tudják a turisztikai tudásközpontot támogatni.

A Tudásközpont, illetve a Főiskola kitüntetett szerepének oka, hogy a továbbiakban nem lehet elhanyagolni az innováció szerepét a turizmusban sem: jelenleg Magyarországon a hivatalos tudomány alig foglalkozik a turizmus ágazatával, pedig ez az ország egyik legjelentősebb iparága. Innováció nélkül nem lehet egy-egy területen versenyelőnyt szerezni, nem lehet visszakerülni a világ élvonalába. Különösen a magyar balneológiai, egészségügyi hagyományokat kellene innovatív módon a medical spa mai trendjeit kihasználva megújítani. Emellett az információs társadalom fejlődését figyelembe véve meg kellene újítani az ágazat marketingjét, informatikai támogatottságát.

A Tudásközpont egyik első tevékenysége szakmai partnerek keresése volt. A keresés eredményeként a régióban tevékenykedő vállalkozások, civil szervezetek részvételével megalakult az Innovatív Turizmus Klaszter. A klasztert kezdetben pályázatok segítségével, a későbbiekben pályázatok nélkül is tovább lehet fejleszteni, és a megvalósított projektek bázisán nagy valószínűséggel üzleti alapon is életképes, sikeres szervezet marad.

A klaszterben együttműködő partnerek közösen működtetik a Szolnoki Főiskolán lévő klaszter szolgáltató központját a klaszter céljainak elérése érdekében. A tervek szerint a szolgáltató központ az alábbi feladatokat fogja ellátni:

- a tagok közötti együttműködés erősítése, új kooperációs lehetőségek feltérképezése és üzleti lehetőségek megteremtése, közös pályázatok, K+F projektek elősegítése, megszervezése
- a tudástranszfer felgyorsítása
- célzott humán erőforrás fejlesztés, a közös fejlesztésekhez kapcsolódó képzések és oktatás megvalósítása, az értékláncok mentén közös oktatási, képzési, kutatási,

fejlesztési és szolgáltatási tevékenység menedzselése

- trendkutatás, lehetőségek feltérképezése, nemzetközi kapcsolatok kialakítása
- benchmarking tevékenység kialakítása, benchmarking klub kialakítása és működtetése
- közös beszerzések, szolgáltatások megszervezésének támogatása
- külső és belső kommunikáció elősegítése érdekében webportál tervezése és működtetése
- az innovatív eredmények közös kommunikálása, PR és reklámanyagok készítése
- partnerkapcsolatok építése, partneri találkozók szervezése hazai és a nemzetközi vonatkozásban
- forráskoordináció és a klaszter céljait szolgáló pályázatkészítés segítése
- nemzetközi kapcsolattartás, hozzájárulás a világ spa-iparának innovatív fejlesztéséhez

A fentiek révén a régióban Szolnok központtal egy új innovációs centrum alakulhat ki, amely sikere esetén meghatározó módon járulhat hozzá Magyarország és az Észak-alföldi Régió gazdasági fejlődéséhez.

IRODALOMJEGYZÉK

Cohen, M., Gerard Bodeker: Understanding the global spa industry. Elsevier, 2008.

Michalkó G.: Magyarország modern turizmusföldrajza. Dialóg Campus Kiadó, Budapest-Pécs, 2007.

SRI International: The Global Spa Economy 2007. Global Spa Summit, New York, 2008.

The International Spa Association and the Hartman Group: Consumer Report: Spa-Goer and Non-Spa Goer Perspectives, ISPA, Lexington, 2006.

Várhelyi T.: A gyógyturizmus és valós orvosi háttere. SPA konferencia, Budapest, 2002 nov.

Várhelyi T.: Régiós fejlesztés az EU-ra és az információs társadalomra támaszkodva. in: A határok és a határon átnyúló (CBC) kapcsolatok szerepe a kibővült Európai Unió keleti periferiáján, szerk: dr. Süli-Zakar István, 295-307. o. Debrecen, 2007.

ABSTARCT

Tourism is one of the most important and one of the most revenue generating industry at present. Based on this fact, this year the College of Szolnok established the Regional Tourism Knowledge Center. The reason for the preferable role of the college and the knowledge center is that the role of innovation can no longer be ignored in connection with tourism: at present in Hungary science do not deal with tourism industry, yet it is one of the most significant industries of the country. Without innovation, there is no chance to acquire competitiveness and no chance to regain position as one of the market leaders of the world. Especially the Hungarian balneology and healthcare traditions are to be pursued and developed through taking advantage of the actual trends of medical spa. Besides, industry marketing and IT support should be renewed with respect to the recent innovations of information society.